NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v saboto 22. septembra 1855. List 76.

Od setve gojzdnega drevja.

Od drevnega semena.

(Dalje.)

Jelša abrančike rodí, v kterih majhine rosaste znotraj močnate zernica pod luščinami tičé, konec kimovca ali kozoperska so zrele. Potergajo se abranke in zmencá se zernje iz njih, popred v mlačni gorkoti deržane, da se odpró. Preseje se seme, in v hladu hrani, pa večkrat preplati se mora; boljše je vendar, da ga le kmali poseješ, da hitreje oklije, in da ni v nevarnosti, skaziti se. Koristno bi bilo pri nas jelšino seme poberati in sejati ga po vsih jarkih in mokrotnih brežinah, da se prav gosto jelše zarastejo in zemljo zderžavajo.

Brezove češarke ali abranke hiti poberati, ko seme v njih dozreja. Zernica so zlo majhne s peruticami ali kožico obdane, in kimovca, pri nekterih brezah pa in v prijaznem podnebji že velicega serpana zrele. Odletí zrelo seme in pa osuje se, in prazne abranke ti ostanejo, če se mudiš poberati jih, dokler niso odperte ali izprezane.

Od smerdelike in mokovnice seme dobiš, če iz nju bubik koščice izpereš, ali pa cele bubike za setvo pobereš konec kimovca zrele. Dosti jih po gorah in ob krajih gojzda raste, in skora vsako leto so polne. Tudi se oskoršje, to je, smerdelika in mokovnica, brekulja in domača oskorš po natičih in odrejencih zaredé. Nágnoja seme se tudi po gorah dobí, stročje ima, in v njem obistaste zerna, pri nas so velikega serpana zrele. Lahko tudi nágnoj zarediš, če njegove koreninske izrastke izkopaš in presadiš.

Javorjevo seme, podobno maklenovemu, ki semtertje pri nas raste, kimovca ali kozoperska dozorí. Brest pa ima že rožniga cveta zrelo seme; to je majhno zernje zaraščeno s kožico žolto-zeleno v šopkih. Jelovo seme v podolgovatih češarkih raste, ter pod terdimi luskinjami zernica lanenemu semenu podobne in s tancimi peruticami obraščene ležé; leto seme se pri hoji kmali ko je zrelo, osuje, pri drugi jelovini pa kasneje, potem ko se češarki ali od sonca ali od nalaš storjene gorkote izprezajo.

Da se dovolj semena pripravi, se mora vediti, koliko ga je treba po primeri od vsacega drevja na prostor, ki je za posetvo odmenjen, postavimo, na en oral (joh), da se vse lepo zaraste in pleše ne ostajajo. Morajo pa iz posejanega semena pervo leto saj po tri rastike prikazati se na ploši stopinjo široki, od hrasta pa, ki je raji na prostem, saj po dve, če želimo, da gosto drevje zraste.

Da se to zgodí, je boljše enmalo več semena posejati, kakor da bi se potler mogle pleše poštercati, ali sejati drugač in nove stroške imeti. Pa tudi pregosta posetva bi brez potrebe stroške in dela storila in zabavljala, zakaj silo pregosto drevjiče ne more rasti.

Razna je potreba semena vsakega drevja; če manje je seme in manj teže ima, manj ga je treba. Tako se z enim polovnikom brezovega semena, ki 7 libric vaga, lahko ena četertinja orala obseje, to je, prostor 20 sežnjev na dolgo in 20 na široko; žeoda pa, ki ga polovnik okoli 26 libric potegne, je še komaj šest polovnikov takemu prostoru zadosti.

Razna je tudi potreba semena, če se kak prostor le samo z enim drevnim plemenom obseje, ali pa s pomeso več drevja. Prihrani se dosti semena, če se namesto kak prostor vès na gosto posejati, le razori ali jarčiči naredé in va-nje seme poseje; na pol manj ga je treba. Kar je listnega drevja, ga ne bomo nobenega zgol samega sejali, temuč le pomeseno seme od več drevnine; postavimo, hrast z brestom, javorom in z brezo ali tudi z drugimi, le jelovina se zgol sama seje.

(Dalje sledí.)

Gospodarske skušnje.

(*Umetna réja rib*) ni več prazna beseda, ampak je živa resnica tudi v našem cesarstvu. V Alt Ausee-u v zgornji Austrii so skusili letošnjo pomlad pervikrat ribe pomnožiti na tisto umetno vižo, o kteri so „Novice“ že enekrat govorile — in čujte! že ondašnje jezero mergolí posterv, ki švigajo po njem kot blisk. Ribči tukaj želé sedaj se lotiti te umetne riboreje prav na debelo, ker so se prepričali, da v malo dneh se oživí sila veliko ribic. C. k. ministerstvo notrajnih oprav je ondašnji kmetijski družbi vediti dalo, da bo vlada rada podpirala tako početje, ako se ga kdo loti z dobrim vspehom.

(*Da bi se slane ali mraza obvarovala ajda*) je koroška kmetijska družba nasvetovala vladarstvu postavo, po kteri naj bi vsim občinam (soseskam), kjer imajo ajdo, se ukazalo, da v nevarnih jesenskih dneh naj kurijo na polji in tako napravljajo dim, ki ajdo varuje slane. Osnova te postave, ktera se opira na skušnje druzih dežel in na gotove pravila natoroznanstva, obsega 7 razdelkov, v kteri je vse natanko določeno, kaj in kako naj se storí. V vsih soseskah, kjer na sterniščа sejejo ajdo, naj vsak gospodar po velikosti njiv, ki jih obseje z ajdo, napravi kurjavo: za pol orala 1 germado, za cel oral 2 germadi, za 2 orala 4 germade itd. Vsake sorte šara je za germade dobra, da se le veliko dima nareja, in da je kup tako velik, da gorí skoz 6 ur; — županom naj se izročí, da čujejo nad tem, da vsak napravi tako kurjavo, — če ne, naj ima pravico jo napraviti na stroške nemarnega gospodarja, — slane se je bati, če je jasno in brez vetra, gorkomér pa ob treh zjutraj ne kaže več kot 3 stopnje gorkote; župan naj si omisli gorkomer (termometer) in ga obesi na severno stran kakega kola, ki je enmalo od hiš preč; če je zvečer že tako merzlo, da se je drugo jutro slane bati, naj župan sam ali kak njegov namestnik od dveh do treh zjutraj večkrat na gorkomer pogleda, in če vidi, da ob jasnem nebu brez vetra gorkomer pade na 3. stopinjo nad ničlo, naj z možnarjem ustreli ali pa z zvonom znamenje dá, da se imajo vse germade zažgati in tako kuriti, da se

bolj kadé kakor goré; eno uro po sončnem izhodu morajo še goreti, potem naj se ugasnejo; župan, ki ne storí svoje dolžnosti, naj plača 50 do 100 fl. kazni, ki pridejo v dnarnico za uboge tiste soseske; nemarni gospodar pa, ki ne zakuri germade ali ki jo zakuri prepozno, naj plača 5 do 10 fl. — To je osnova postave, ki jo je koroška kmetijska družba predložila deželnemu vladarstvu 26. rožnika t. l. Ali jo je ali jo bode poterdila vis. vlada, ne vémo; da jo je kmetijska družba nasvetovala, je prav storila, ker po ondašnjih skušnjah skor vsako tretje leto slana vzame ajdo. Vemo, da marsikdo bo rekel: „kaj pa si bojo še zmislili“ in da marsikdo bo mislil, koliko dela bo s tako napravo. Al — kdor prav prevdari vse to, bo vidil, da je z malim trudom opravljeno — dobiček pa utegne neizrečeno velik biti.

Jezikoslovni pomenki.

Nemci so začeli spoznavati Slovence.

(Dalje.)

V razlaganji imen in priimen govorí dr. Rapp od člena (Artikel), kterega rabijo gerški, germanski in po njem prestvarjeni romanski jeziki; znamenito je o tem, da pisatelj omenja tudi Krajnce, ter pravi, da so si na pol prilastili nemški člen. Gotovo pisatelj ne zna novih slovenskih bukev; so mu bolj pri rokah le starejše, zlasti Truberjeve, kteri je svoje rečí dajal tiskati ravno v Tubingi, kjer je dr. Rapp profesor občne priličevavne slovnice. V sklanjanji imen pa Slovani prejemajo posebno hvalo s tem glasom, da prekosujejo o tem vse druge jezike, zlasti pisatelj slavi sklanjanje določivnega priimena, s kterim se pri nas namestuje raba členov, dasiravno tudi Litvani in stari Gotje poznavajo posebno obliko določivnega priimena.

Tudi pisatelj govorí od dvobroja, kteri je lastina indiškega, gerškega, slovanskega in litvanskega jezika; opominja pa, da so ga novejši jeziki večidel zgubili. Med slovanskimi, utegnemo pristaviti, ga je naš slovenski še prihranil. Vendar tukaj bi jaz rad omenil neko rabo, zastran ktere bi bil že davno rad govoril; samo nočem, da bi se zavoljo dvobroja spet sedemletna vojska ne zbudila; pa naj povem. Ženski dvobroj smo od nekega časa tako začeli pisati, da se v glagolih in priimenih skoraj ne loči od višjebroja, in da bi se ta dvobroj skoraj kmalo zgubil, ker ne zna vsakteri, da se končni e bere bolj tesno, kakor é brez navdarka; tako rabo podpirajo s tem, da je po staroslovenski šegi. Pa jaz mislim, staroslovensko gori ali doli, zdaj govorimo novoslovensko, in tukaj se sliši čisti i na koncu, kakor se na Notranjskem prav dobro glasí, drugej pa v polglasni e sprehaja. Ako se pa kje sliši tesni é, ondi imajo navado tudi v višjebroji tacega izgovarjati namesti navadnega i; govorijo namreč: „trijé berhké fantje so prišlé“. Zatoraj je Vodnik pisal: „dve beli kravi se paseti“; tudi Vertovec se je za ta dvobroj s končnico i poganjal. Vendar tudi ni res, da bi dvobroj v staroslovenskem imel samo tesni é, mar ima večkrat tudi i, na priliko: očí, mreži, dlani, cerkvi, moji, vaši, namreč zlasti za čerkami j, š, ž, č, pa tudi nektere drugekrati; le pri glagolih se nahaja samo é: budete, ste *).

Pa naj povém še kaj dalje za dr. Rapp-om; nočem se vendar dalje muditi pri priimenih in namestimenih. Omenim pa naj, kar ta pisatelj govorí od naših rodovinskih lastnih imen, n. pr., Popovič, Miklosić itd. Kaj menite, da pravi? da so vplivale celó v španjski, in nekaj v nemški jezik. Imena: Alvarez, Fernandez, po španjski, in: Heinz, Kunz, po nemški, namreč nikjer ne zadevajo enake oblike razun v Slovenskem, kar bi utegnilo zato verjetno biti, ker so zahodni Gotje, očetje sedanjih Španjolov, dolgo časa v soseščini Slovanov stanovali; drugi Nemci pa se še vedno dotikajo Slovanov.

Ko je pregibanje besed pisatelj razložil, govorí še od nekterih pesebnih slovniških rečí. On pravi, da velik spredek kacega jezika je res ta, da lahko sostavlja besede, kar velja zlasti od indiškega, gerškega in nemškega; meni pa, da je tisti jezik bolj bogat, kteri ima lastne korenike za posebne zaznamke, ali pa pripravne izpeljevavne končnice. Takošne ima zlasti španjski jezik, pa zraven tudi slovanski; zategavoljo se pisatelj serdi nad tistimi slovanskimi puristi, kteri nobene ptujke nočejo terpeti v svojem govoru, pa zategavoljo radi sostavljajo neprimerne besede.

(Konec sledí.)

*) Glej Dobrovsky „Institutiones linguae slavicae veteris dialecti“ str. 511—514. Pis.

Ozir po svetu.

Turki.

Ker se od mnogo straní razlega glas, da je za Europo potrebno, da obstojí Turčija, poglejmo, kaj je rekel neki Nemec prebrisane glave o tej reči pred 30 leti, in kako je on Turke popisal.

Turki so naj višjo stopnjo svoje močí dosegli pod Solimanom, pred kterim je dergetala cela Europa, in bili strah njeni pod veziri kakor Kiuprili do karlovcovškega pomirja, kjer se sultani niso več podajali na vojsko, ampak raji se doma vojskovali z ženami in bokalom, in zvijače serajlske z janičarsko razujzdanostjo dermale deržavo. Njih zvezda je obledela z Eugenom in bitko pri Centí.

Ta leni in divji narod je s svojim tiranstvom in s svojim „tako je sojeno“ opustožil naj lepši del Europe več ko besnost osvojivca, in Europa je več ko enkrat trepetala pred njih divjo močjo, pred polumescom in konjskimi repi, ki jim jih je dala serčnost k banderu. Ko se je vse podalo v beg v pogubi bandera, je neki vitez odsekal svojemu konju rep, ga nataknil na kopje, razkropljene čete sobral in potem zmagal. Še dandanašnji stojijo ti divjaki, akoravno manj nevarni, zapadu nasproti in bivajo raznoroden ud v europejski deržavovezi.

Krí zakipí v človeku, ako se ozre na kraje rodovitne: Gerško, podonavske dežele in malo Azijo. Pojte rakom žvižgat! bi rekli tem divjakom, ki z armenijanskih hribov doli pridši so narode in njih omiko poceptali, in po kervi gazili do štambulskega prestola!

Še dandanašnji so Turki po štirih ali petih vekih svojega bivanja med omikanimi narodi, sirovi divjaki — vražni in nevedni kakor njih azijanski bratje — še dan današnji ne poznajo oni ne mizne radosti, ne družtva, ne dušne omike. Pokoj, potaja (Verborgenheit) in mesena nasladnost so Turkovo veselje in nemarna lenost je njega značaj. Véde in nove znajdbe se ukazovati morajo po krativnih plačilih, po batinah in vislicah; kar so koli renegati vpeljali, je ostalo ravno tako, kakor so bili uveli, in Turk bi morebiti ne imel ne kave ne lule, ako bi jih ne bil od ptujcov navzel. Tako je zanemarjeno poljodelo in rokodelstvo, znanost in umetnost. Zvezdoslovje je edina od deržave plačana znanost *). in obrazovne umetnosti napredovati ne morejo, kadar véra človeške podobe risati in malati krati. Naj huje pa je, da ta divjačina preči (opovira) izobraženost in omiko, da se v Azijo razprostirati ne more, ker ti sirovi Ozmanli so med zahodom in iztokom neprekoračljiv zid!

Vsim poskušnjam, se europejski omiki prilagoditi, se je godílo kakor tiskarnici. Tott je pri kanonih zahteval ometala iz svinskih ščetin, ljudstvo se pa k temu ni dalo — Tott dá poklicati malarja, pa ga vpraša na glas: „S čim on mala mošeje in koliko ščetin pustí njegov čopič na steni?“ — in ljudstvo je vpilo: „Bog ga bodi zahvaljen!“ Edini

*) Sedaj je, čeravno ne veliko, vendar nekoliko drugač; imajo zdravilsko šolo itd. Vred.

dokaz, da se Turk tega, kar okoli njega biva, vdeležuje, je odmika lule od ust za trenutek, ali bolj živahen pogled. Ta dozdevni stoicizem je gola nemišljivost iz navade in brezčutnosti kakor vsa smešna dostojnost, zatorej ostaja vse pri starem!

Cela turška deržava je prav za prav deržava, ktera sostojí iz tlačnikov in tlačanov, kakor v srednjem veku zahod. Turki so vojaki, plemstvo, — drugi, ki narod sostavljajo, so kmetje, rokodelci in teržci.

To turško plemstvo ne vidi v svoji odertníi nič krivičnega, in je v tem tako deleč dospelo, da tudi tlačeni misli, da tako biti mora. Skopa lakomnost je naj veča pregreha Turkov — ona ne dá službe brez dnarja in darov — zaročuje svoje sestre in hčere z velikaši, kteri jih redkokrat dobijo na očí, one jih pa ali sultan pojerbajo po smerti, na kar se tudi smerja.

Turško tiranstvo, ki po vsem iztoku vlada, se igra s človeškim življenjem — imetek in sloboda ste prazne besedi. Nikjer se pravica tako hitro ne kroji ko tukaj. Knez Repnin se je pri velikem veziru pritožil zoper neke janičare — Ta le mahne po strani z roko, in čez nekaj minut potem se iz prinešene vreče iztrese pred kneza sedem odsekanih janičarskih glav! S plačanimi pričami se na sodbi vse doseže; dnarju se Turk lahko neprotivi, bodi si imeniten ali priprost, tako malo kakor poželjivosti.

Turškemu tiranstvu, akoravno je s kristjani in judmi poterpno, je vendar nevernik neznežen, pès, svinja — in tako so nekdaj imenovali tudi kristijanske vlade. Odkar so Rusi te pravoverne prav krepko nažgali, so dobili bolje misli, in njih narodne oholosti struna je nekaj popustila, in Frank (kristjan) se smé očitno pokazati, če le kučnemu gospodaru (Turku) prednost pustí. — Priprosti Turk zaničuje kristjana huje ko druge Azijance, nemara zavolj pogostih vojsk, zmag in sosesčine. — Nikjer se to preziranje tako jako ne kaže, ko med Turki in Mohamedanci v Afriki. Oni se kratijo nevernika hraniti (mu živeža dati), in ž njim jesti jih oskruni, dasiravno tako ljubeznjivo hranijo golobe, pse in mačke, ki se brez gospodarja skitajo, kakor tudi nekake jastrobe, ki človeku na silo kruh in meso z rok tergajo (in sicer s pluči, jetri in koštrunovimi glavami, ki jih mi toliko radi jémo — Turki pa jesti ne smejo). Gorje Franku, ki tako zver umorí! Svinje in zajci jim niso tako ostudni ko kavri! (Konec sledí.)

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Gorice 19. sept. Naprava za gluho-mutce v Gorici je imela 1. sept. lanskega leta 32.054 fl. 42— kr. lastnega premoženja; dohodki do konca augusta letošnjega leta so znesli 6165 fl. 37 kr., stroški pa 6110 fl. 17—kr.; po tem takem je bilo premoženje njeno 1. dan tega mesca 31.800 fl. 2 kr. Dohodke je nabirala iz daril in poslednjih sporočil, iz pripomočkov javnih denarnic, iz obresti lastnega kapitala. 81 gluhih mutcov je bilo letos v ti učilnici; med temi jih je bilo 15 iz Tersta. — Kolera je popolnoma potihnila.

Iz Celovca 15. sept. Družtvo sv. Mohora razglaša v „Prij.“ sledeče: „Bog rani, pa spet celi. Zgubili smo sv. pismo, dobili občno ljubljene in znane „Drobtince“; presv. knezoškof lavantinski so jih darovali našemu družtvu. Kar se bo toraj za nje skupilo, pride našemu družtvu v prid in korist. Slava in hvala!“

Od sv. Marjete pri Pesnici na Štajarskem 19. sept. — Danes prinesemo, kar smo obečali unidan „Novicam“, namreč nekaj od konecletnih preskušinj v ljudskih šolah tega kraja. Obiskali smo tri šole ob času preskušinj, te so: Št. Lenartsko, Petersko in Marjetsko, in povsodi smo bili veseli viditi, da gré vse boljši pot; učitelji, čeravno po starih pravilih izobraženi, vendar ne mudijo si glave beliti s tem, česar sedanji čas tirja od vsacega učitelja na slovenski zemlji. V Marjetski šoli je bilo v občnih razredih 173 učencov in učenk; iz tega vsak lahko vidi, kako potrebno nam je nove prostorne šole, od ktere smo v 68. listu „Novic“ govorili, če mu še povémo, da smo dozdaj za toliko šolskih otrok le samo eno izbico imeli. Morebiti je premali prostor tudi uzrok, da letos, čeravno dobro slovenski, vendar tako živo in čversto kakor pretekle leta niso odgovarjali otročiči, ki so nam končno „cesarsko pesem“ prav jarno zapeli. Od Št. Lenartske šole pa le to rečemo: „Slava, komur slava gre“; slava tedaj tamošnji šoli in njenim učiteljem, kajti izverstno se je obnašala mladina in veselo in ročno je odgovarjala v tako lepi in čisti slovenščini, ki če je res nismo slišali v naših slovenskih Goricah; tudi zapéla nam je, da je bilo kaj; prosimo tedaj gosp. učitelje, da bi tudi nadalje tako napredovali, in v nježne serca domače seme vsejavali, gotovo bode lepega sadú rodilo. Tudi v Št. Peterski šoli se je vêdla mladina dosti dobro in bi se morebiti bila še bolje, ako bi se ji bilo tudi tam razlagalo več v domačem jeziku; želeti je, da tudi tukaj bi se prepevalo tako, kakor v druzih šolah. H koncu še opomnimo stariše: naj bi rajše in pogostejše pošiljali svoje otroke v šolo, da bi ne brali več v zapisniku, da mnogi njih čez leto po 40 in 50krat niso v šolo prišli. Juri P. Tonekov.

Iz Logatca. Konec augusta je bila šolska skušnja pri nas. Otroci so kaj urno odgovarjali na vprašanja iz keršanskega nauka, brali so dobro in rajtali so kaj hitro in prav. Pismenski listi so bili sploh prav lepo spisani. Po skušnji pa so otroči čversto in ginljivo zapeli. Iz vsega se je vidilo, da šola pri nas dobro napreduje. Vlani smo novega učitelja g. Kukec-a dobili, ki se prav dobro obnaša on je priden učenik in dober organist, vnet za oboje tako, da je vse ž njim zadovoljno. Otroci radi v šolo hodijo; bilo jih je letos poleti okoli 70 učencov in učenk. Gotovo pa bi jih več šolo obiskovalo, ako bi jih starši domá zlo ne potrebovali. Lepe hvale pa je vredna skerb častitega g. fajmoštra za šolo; ker oni so skerbeli, da so se dohodki učitelja zboljšali, kar je pervi pogoj, da šola napredovati zamore. Predvlanskim pa, ko ni bilo učitelja pri nas, so častiti gosp. kaplan opravilo učitelja radovoljno prevzeli. Začeli so tudi pervi otroke petja vaditi, in sicer iz tega namena, da bi se cerkveno petje povzdignilo in tudi posvetno petje zboljšalo. Fantje in dekleta kaj radi pojejo, pa kaj so hotli pred peti, kakor nerodne pesmi, ker drugih znali niso. Otroci imajo gosp. kaplana prav radi, ker so res ljubeznjiv učenik. Kjer pa so učeniki ljubeznjivi in prijazni, tam otroci radi v šolo hodijo in se tudi kaj naučijo.

Ravno tisti dan, ko je bila skušnja, so čast. g. dekan verhniški dva nova stranska oltarja v farni cerkvi pri nas blagoslovili. Oltarja sta lepo narejena brez vsega nepotrebnega lišpa; sta sicer iz lesa, pa marmelj je kaj dobro posnet tako, da sta ličnemu kamnu prav enaka. Iz tega dela se vidi, da je g. Taučar, podobar v Idrii, mojster za to; in radi ga vsim, ki enacih del potrebujejo, priporočamo. Velki oltar pa je bil že pred g. Taučar premalal in verhni del predelal in ga dosti olepšal od pred. Zdaj je naša cerkev prav lepa in prijazna. Tako skerbé gosp. fajmošter za šolo in za cerkev; pa tudi za blagor cele fare, posebno zdaj, ko je tudi pri nas nemila kolera razsajala. Umerlo jih je dozdaj okoli 100 s soldati vred. Zdaj je bolezen nekoliko ponehala; vendar še nekterega zgrabí pa toliko huje tako, da ga hitro pokoplje. Oba častita gospoda, fajmošter in kaplan, sta bila o tej bolezni neutrudljiva. Ljudí sta učila, kako naj se varujejo bolezni; bolne sta mnogokrat obiskovala, tolažila in domače ljudí napeljevala, kako naj bolnim strežejo. Tako obnašanje je vse hvale vredno. T. S. Logatčan.

Novičar iz raznih krajev.

Na neko vprašanje je c. k. ministerstvo pravosodja razsodilo, da pokotni pisači, ako se prederznejo nare-

jati pisma, kterih narejati jim ne gré, naj se kaznujejo v dnarji ali z zaporom od tiste sodnije, kteri so predložili takošne pisma. — Kakor unidan na Českem in v Galicii se bo nek tudi kmalo na Štajarskem austrijanska mera in vaga vpeljala. — Na Dunaj je prišel te dní iz Pariza, kakor pravijo, s posebno važnim sporočilom, baron Hekeeren, francozki starašina in poseben prijatel cesarja Napoleona.— Goršakov naznanja iz Sevastopolja, da do 15. t. m. se ondi ni nič novega primerilo. Pelissier tudi iz Sevastopolja piše, da mnogo hiš ondi je še v tako dobrem stanu, da so pripravne za stanovališča, in da je prostora dovelj v njih za obilno armado. Namen francozkega vojskovodja je nek, pomnožiti armado na Černaji in potem sopet napasti rusovsko. Koliko Francozov je padlo v poslednji bitvi, še ni povedal. — Car Aleksander je 11. t. m. svoji armadi v Krimu poslal sledeče pismo: „Dolga bramba Sevastopolja, ki ji skor nobena ni enaka v letopisih vojne zgodovine, ni obračala le pozornosti Rusije, temuč vse Europe na se. Že iz začetka je vverstila ona branitelje Sevastopolja v versto tistih junakov, ktere domovina naša šteje med naj slavniše sinove svoje. Skozi 11 mescov je posadka sevastopoljska pred močnim sovražnikom branila vsako stopnjo domače zemlje krog tega mesta, in vsako njenih del je bilo znamenje naj sjajniše junakosti. Štirikrat je metal sovražnik kakor iz peklenskega žrela goreče bombe na zidovje naše terdnjave, — al vendar ni mogel stanovitnosti serčnih braniteljev ne zmajati ne zmanjšati. Z nepopisljivo pogumnostjo so darovali oni, kakor se spodobi pravim kristijanskim vojnikom, krí in življenje, ter so premagali aovražnika ali pa padli, nikdar pa se ne udali. Al tudi junakom ni vse mogoče! 8. dan t. m., ko je bilo šest obupnih naskokov odbitih, je sovražniku še le obveljalo se polastiti Kornilove terdnjave (Malakova); višji poveljnik krimske armade prepričan sedaj, da bi se zastonj prelivalo veliko žlahne kerví, je sklenil, na severno stran se podati, sovražniku pustivši le kervave razvaline. Serčno obžalovaje zgubo toliko junaških vojakov, ki so življenje svoje darovali domovini, in ponižno se uklanjaje sklepom Vsegamogočnega, kterega volja ni bila, da bi dela njih venčane bile s popolno zmago, si spoznavam za sveto dolžnost, tudi v teh okoljšinah živo zahvaliti junaško posadko sevastopoljsko v svojem imenu in v imenu vse Rusije za neutrudljive prizadeve, s kterimi je skor celo leto branila v malo dneh napravljene terdnjave, in pri tem mnogo kerví prelila. Ker sedaj ti skušeni in občno časteni vojaki stopijo v versto armade, ji bodo gotovo nove izglede vojaške kreposti dajali. Ž njimi vred in njim enaki bojo vse kerdela naše armade z edinim neomejenim zaupanjem do previdnosti božje, z edino gorečo ljubeznijo do mene in domovine, vsigdar in povsod se zoperstavljali sovražniku, ki roko svojo steguje po svetinjah naših, po časti in celoti naše domovine, — in ime Sevastopolj, ki je po tolikšnem terpljenji neumerlo slavo si dosegel, bode z imeni braniteljev njegovih na véke živelo v sercu vsih Rusov, kakor živijo imena junakov, ki so slavno smert storili v bitvah pri Poltavi in Borodinu“. — Važno je to carovo pismo, pisano tako rekoč na razvalinah mogočne terdnjave, za prihodnjo vojsko zato, ker v njem vladar rusovski sopet očitno ponavlja, da Rusija ne bo terpela nobenega ponižanja ali odbitka svoje celote. — Tudi kraljica angležka je po vojskovodji Simpson-u poslala zahvalno in pohvalno pismo zavezni armadi v Krim za premago Malakova, in kakor Pariz in London je bil tudi Carigrad razsvitljen. — Od rusovskega cara se je ravnokar govorilo, da gré na Poljsko v Varšavo; danes pa se bere, da ne gré na Poljsko, ampak s tremi velikimi knezi v Nikolajev in v Krim. — Pripoveduje se, da so Rusi spet zaperli Donavo in da ne pusté nobene žitne ladije naprej. — Angležka vlada nakupuje nek tudi v našem cesarstvu vojaške konje za Krim, — Rajni vladika černogorski Peter I. je v svoji oporoki željo razodel, da naj bi kostí njegove počivale na gori Lovcen, kjer je malo pred smertjo svojo cerkvico sozidati dal. Sedanji knez Danilo mu je napraviti dal v cerkvici rako, ktero bo varovala noč in dan straža s 4 topovi; kmalo bojo nek slovesno prenesli truplo rajnega vladika na slovečo goro Lovcen. — Napolitanska vlada se je nek poravnala z angležko proti temu, da je mogla odstaviti iz službe neko veljavno osebo, ki je bila kriva mnozih homatij. — V severni Ameriki so letos toliko žita pridelali, da ga bojo čez 77 milijonov vagánov lahko v ptuje dežele oddali. Ta novíca je vesela tudi za Europo in sicer toliko bolj, ker v Moldavi in Vlahíi, od kodar se tudi v naše cesarstvo veliko žita pripelje, ni letošnja letina dobra.

Vila Zlatinka.

Vila Zlatinka na gori prepeva
Od jutra, da ugasne luč belega dneva,
Na svilenih rjuhah cekine prešteva.

Zagleda na gori pastir jo na paši,
Neznana podoba mu serce uplaši;
Al ona mu reče: Nikar se ne straši!

Nič hudega jez ti ne bodem storila,
Le eno dobroto bi te poprosila,
Gotovo ti ostala ne bo brez plačila.

Glej, žarki mi solnčni pripekajo lice;
Prinesi mi z verčem prehladne vodice,
Ki teče spod skale tik une gorice.

Mladeneč je storil, kar ona mu reče,
Verč vzame, po gori navzdoli jo steče
Do tjekej, kjer voda iz zemlje priteče.

Ko lice si v hladni je vodi oprala,
Ga Vila Zlatinka tako je vprašala:
I, kaj za plačilo ti bodem podala?

Če, kar bi te prosil, mi bodeš storila,
Naredi, da (druzega nočem plačila)
Ne bova se z materjo nikdar ločila.

Da prošnja mu spolnjena bo, mu obljubi.
Podati domú se on hipa ne mudi
Povedat veselje to materi ljubi.

Povedat vam mati imam čuda neznane!
Tak kliče in v hišico z radostjo plane;
Pa mati na postelji nič se ne gane.

Ko materne vidi on lica že blede,
Serce neizrekljiva mu žalost obsede,
In več mu iz ust ni nobene besede.

Čez postljo so bledega našli ležati
In materne v svojih ročicah deržati;
Mertva sta oba bila, on ino mati.

O Vila Zlatinka, kar si obljubila,
Natanko, preveč si natanko, spolnila:
Pokriva sinú ino mater le ena gomila.

S. Jenko.

Stan kursa na Dunaji 20. septembra 1855.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	75 5/8	fl.
	4 1/2 „	66 7/8	„
	4 „	60 1/2	„
	3 „	46 1/2	„
	2 1/2 „	37 1/4	„
Oblig. 5% od leta 1851		88	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		67	„
Zajem od leta 1834		229	„
„ „ 1839		120 1/2	„
„ z loterijo od leta 1854		98	„
„ národni od leta 1854		79 7/8	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.		72 1/2	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „		26 1/4	„
Waldštein. „ „ 20 „		25 1/2	„
Keglevičeve „ „ 10 „		10 1/8	„
Cesarski cekini.		5 fl. 24	
Napoleondor (20 frankov)		8 fl. 56	
Suverendor		15 fl. 40	
Ruski imperial		9 fl. 13	
Pruski Fridrihsdor . . .		9 fl. 26	
Angležki suverendor . .		11 fl. 11	
Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.		15 1/2	fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.